

OCHRANA VERSUS OCHRANA ANEB ... CO S TÍM?

MICHAEL HOŠEK

V MINULÉM VYDÁNÍ FÓRA OCHRANY PŘÍRODY BYL PUBLIKOVÁN ČLÁNEK PETRA ROTH A S NÁZVEM OCHRANA VERSUS OCHRANA ANEB PROČ JE (TAKÉ) DOBRÉ ROZUMĚT CIZÍM JAZYKŮM. OCEŇUJI SCHOPNOST AUTORA PROBLÉM ANALYZOVAT A VYSVĚTLIT. CHYBÍ MI VŠAK JEHO NÁVRH „CO S TÍM“.

Ing. MICHAEL HOŠEK

V Agentuře ochrany přírody a krajiny ČR byl odpovědný za praktickou implementaci evropské legislativy a dokumentaci ochrany přírody včetně sledování jejího stavu (monitoringu). V současnosti je konzultantem v mezinárodních projektech, členem Rady Světového svazu ochrany přírody (IUCN), vicepresidentem EUROPARC Federation a koordinátorem její sekce Central and Eastern Europe.

Nejednotné chápání pojmů v ochraně přírody tak, jak je Petr Roth uvádí, považuji stejně jako on za velmi významný problém s potenciálně i prakticky negativními důsledky. Problém se jeví jako ještě významnější s ohledem na to, že se jedná o obecně užívaný název našeho oboru. Vždyť termín používaný již po generaci nemůže být špatný a všichni ho určitě dobře chápeme. Nebo to tak není? Důvody, proč užívání pro nás „jasných“ termínů může způsobovat komunikační problémy, jsem pochopil až v porovnání s jinými systémy ochrany přírody, tj. za našimi hranicemi. Záměr článku Petra Rotha je jasný. Dozvíme se rozdíl mezi anglickými pojmy „conservation“ a „protection“, a jak si díky nerozlišování mezi jejich významy v našem jazykovém systému zbytečně ztěžujeme pozici. Jinými slovy - v tuzemsku příliš mluvíme o tom, že chráníme, a to i když pečujeme. Zároveň však Petr Roth udává příklady, na které není dle jeho názoru možné použít ani jeden z obou výrazů (tj. ochrana nebo péče). Tam navrhuje používat jiné termíny, pro danou situaci šité na míru. Péče podle něj nevyhovuje ve všech případech, protože má být vždy aktivní. To znamená, že například bezzáshovost se do ní významově nevejde. Opravdu to tak ale je? Nemyslím si to a pro příklad nejdu daleko. Stačí se podívat na obor, se kterým jsme byli za minulých režimů nerozlučně spjati: památková PÉČE. Ta se snaží „chránit“ předmět svého zájmu jako historickou hodnotu, a přitom o tom mluví jako o péči. Ať už se jedná o neměnné uchování určitého objektu v nějakém stavu (nezasahování), udržování nebo navrácení do určité historicky platné podoby (aktivní péče), stále je to ta samá památková péče. I já chápu pojem péče nejen jako aktivní zásahy, ale i čistou „ochranu procesů“.

To proto, že pokud se někde rozhodneme procesy chránit, je to náš plánovaný a tím aktivní krok. Koneckonců, jakýkoliv zájem a cílená aktivita ochrany přírody je závislá jen na naší vlastní definici hodnoty a cílového stavu. Cokoliv, co s přírodou cíleně provádíme, je naše vědomá činnost, a to i v případě bezzásahových území, o jejichž existenci či neexistenci v dnešních podmínkách prostě rozhodujeme my sami. Za zmínku možná také stojí, že se k takovému přístupu svým vyjadřováním spontánně hlásil už Josef Vavroušek. V jeho slovníku pojem ochrana příliš pevné místo, na rozdíl od péče, neměl.

Proč tu ale vlastně s Petrem Rothem polemizují? Protože mi chybí jeho návrh jak současnou situaci zlepšit. I když se jeho článek zabývá tím, kdy v českém jazyce

Proč bychom nemohli „ochranu přírody“ jednoduše pojmenovat „péčí o přírodu“?

používat spíše péče (conservation) než ochrana (protection), uvádí v důsledku spíše úskalí než řešení problému. Já z tohoto problému vyvozují, že s ním i jeho řešením samotný, název oboru úzce souvisí. Proč bychom nemohli „ochranu přírody“ jednoduše pojmenovat „péčí o přírodu“? Jazykový problém v tom nevidím, snad jen ten zvyk. Náš obor by měl především plnit společenské zadání (jímž je určena naše užitečnost) a bez kterého by neexistoval. I proto by bylo vhodné, abychom nechránili přírodu - minimálně jazykově - před lidmi, ale pro lidi. A srozumitelnější slovník by nám mohl pomoci umět jim to vysvětlit. V konání samotném by byl možná rozdíl minimální či žádný, ale v kvalitě komunikace potenciálně velký.